

Türkçe-İngilizce

A Treatise of Human Nature

İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme

David
Hume

İnsan Doğası
Üzerine
Bir İnceleme

Çeviren
Aziz Yardımlı

idea

David Hume
İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme
A Treatise of Human Nature

David Hume
İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme
A Treatise of Human Nature

İngilizce Metni yayıma hazırlayan
L. A. SELBY-BIGGE

Çeviren
Aziz Yardımlı

idea • istanbul

İdea Yayınevi
Şarap İskelesi Sk. 2/106-107 34425 Karaköy — İstanbul
www.ideayayınevi.com / iletisim@ideayayınevi.com

Bu çeviri için © AZİZ YARDIMLI 2016
BİRİNCİ BASIM 1997; İKİNCİ BASIM 2016

DAVID HUME

İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme
A Treatise of Human Nature

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü
İdea Yayınevinin ön izni olmaksızın
yeniden üretilemez.

Baskı: Umut Matbaacılık
Fatih Cad. Yüksek Sok. No 11, Mertler — İstanbul
Printed in Türkiye

ISBN 978 975 397 186 7

THE CONTENTS

INTRODUCTION

BOOK I OF THE UNDERSTANDING

PART I OF IDEAS; THEIR ORIGIN, COMPOSITION, ABSTRACTION, CONNEXION, &c.

SECTION

- I. Of the origin of our ideas
- II. Division of the subject
- III. Of the ideas of the memory and imagination
- IV. Of the connexion or association of ideas
- V. Of [relations]
- VI. Of modes and substance
- VII. Of abstract ideas

PART II OF THE IDEAS OF SPACE AND TIME

- I. Of the infinite divisibility of our ideas of space and time
- II. Of the infinite divisibility of space and time
- III. Of the other qualities of our ideas of space and time
- IV. Objections answer'd
- V. The same subject continu'd
- VI. Of the idea of existence and of external existence

PART III OF KNOWLEDGE AND PROBABILITY

- I. Of knowledge
- II. Of probability; and of the idea of cause and effect
- III. Why a cause is always necessary?
- IV. Of the component parts of our reasonings concerning causes and effects
- V. Of the impressions of the senses and memory
- VI. Of the inference from the impression to the idea
- VII. Of the nature of the idea, or belief
- VIII. Of the causes of belief
- IX. Of the effects of other relations, and other habits
- X. Of the influence of belief
- XI. Of the probability of chance
- XII. Of the probability of causes
- XIII. Of unphilosophical probability
- XIV. Of the idea of necessary connexion
- XV. Rules by which to judge of causes and effects
- XVI. Of the reason of animals

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 15

KİTAP I

ANLAK ÜZERİNE

BÖLÜM I

DÜŞÜNCELER, KÖKENLERİ, BİLEŞİMLERİ, BAĞINTILARI,
SOYUTLAMALARI VB.

KESİM

I. <i>Düşüncelerimizin Kökeni Üzerine</i>	21
II. <i>Konunun Bölünmesi</i>	27
III. <i>Bellek ve ingelem düşünceleri</i>	28
IV. <i>Düşüncelerin Bağlantısı Ya Da Çağrışımı</i>	29
V. <i>İlişkiler</i>	32
VI. <i>Kipler ve tözler</i>	34
VII. <i>Soyut düşünceler</i>	35

BÖLÜM II

UZAY VE ZAMAN DÜŞÜNCELERİ

I. <i>Uzay ve zaman düşüncelerimizin sonsuz bölünebilirliği</i>	44
II. <i>Uzay ve zamanın sonsuz bölünebilirliği</i>	46
III. <i>Uzay ve zaman düşüncelerinin başka nitelikleri</i>	50
IV. <i>karşıcıklara yanıtlar</i>	56
V. <i>Aynı konu sürüyor</i>	69
VI. <i>Varoluş ve dıssal varoluş düşünceleri</i>	81

BÖLÜM III

BİLGİ VE OLASILIK

I. <i>Bilgi</i>	84
II. <i>Olasılık; ve neden ve etki düşüncesi</i>	87
III. <i>Niçin her zaman bir neden zorunludur</i>	93
IV. <i>Neden ve etki üzerine usulamalarımızın bileşen parçaları</i>	96
V. <i>Duyuların ve belleğin izlenimleri</i>	98
VI. <i>İzlenimden düşünceye çıkarsama</i>	100
VII. <i>Düşüncenin ya da inancın doğası</i>	107
VIII. <i>İnancın nedenleri</i>	111
IX. <i>Başka ilişkilerin ve başka alışkanlıkların etkileri</i>	119
X. <i>İnancın etkisi</i>	129
XI. <i>Şansların olasılığı</i>	134
XII. <i>Nedenlerin olasılığı</i>	140
XIII. <i>Felsefi olmayan olasılık</i>	152
XIV. <i>Zorunlu bağlantı düşüncesi</i>	162
XV. <i>Nedenleri ve etkileri yargılama kuralları</i>	179
XVI. <i>Hayvanların usı</i>	181

PART IV

OF THE SCEPTICAL AND OTHER SYSTEMS OF PHILOSOPHY

- I. Of scepticism with regard to reason
- II. Of scepticism with regard to the senses
- III. Of the antient philosophy
- IV. Of the modern philosophy
- V. Of the immateriality of the soul
- VI. Of personal identity
- VII. Conclusion of this book

BOOK II

OF THE PASSIONS

PART I

OF PRIDE AND HUMILITY

- I. Division of the subject
- II. Of pride and humility; their objects and causes
- III. Whence these objects and causes are deriv'd
- IV. Of the relations of impressions and idea
- V. Of the influence of these relations on pride and humility
- VI. Limitations of this system
- VII. Of vice and virtue
- VIII. Of beauty and deformity
- IX. Of external advantages and disadvantages
- X. Of property and riches
- XI. Of the love of fame
- XII. Of the pride and humility of animals

PART II

OF LOVE AND HATRED

- I. Of the [objects] and causes of love and hatred
- II. Experiments to confirm this system
- III. Difficulties solv'd
- IV. Of the love of relations
- V. Of our esteem for the rich and powerful
- VI. Of benevolence and anger
- VII. Of compassion
- VIII. Of malice and envy
- IX. Of the mixture of benevolence and anger with compassion and malice
- X. Of respect and contempt
- XI. Of the amorous passion, or love betwixt the sexes
- XII. Of the love and hatred of animals

PART III

OF THE WILL AND DIRECT PASSIONS

- I. Of liberty and necessity
- II. The same subject continu'd
- III. Of the influencing motives of the will
- IV. Of the causes of the violent passions
- V. Of the effects of custom

BÖLÜM IV

KUŞKUCU FELSEFE DİZGESİ VE BAŞKALARI

I. <i>Us açısından kuşkuculuk</i>	185
II. <i>Duyular açısından kuşkuculuk</i>	192
III. <i>Eski felsefe</i>	220
IV. <i>Modern felsefe</i>	225
V. <i>Ruhun özdeksel olmaması</i>	231
IV. <i>Kişisel özdeşlik</i>	249
VII. <i>Bu kitabın vargısı</i>	260

KİTAP II

TUTKULAR ÜZERİNE

BÖLÜM I

KENDİNİ BEĞENMİŞLİK VE KENDİNİ KÜÇÜK GÖRME

I. <i>Konunun bölünmesi</i>	273
II. <i>Kendini beğenmişlik ve alçakgönüllülük; nesnelere ve nedenleri</i>	275
III. <i>Bu nesnelere ve nedenlere nereden tüver</i>	277
IV. <i>İzlenim ve düşüncelerin ilişkisi</i>	280
V. <i>Bu ilişkilerin kendini beğenmişlik ve alçakgönüllülük üzerine etkisi</i>	282
VI. <i>Bu dizgenin sınırlamaları</i>	285
VII. <i>Erdemsizlik ve erdem</i>	291
VIII. <i>Güzellik ve çirkinlik</i>	294
IX. <i>Dışsal üstünlükler ve üstünlük yoksunlukları</i>	299
X. <i>Mülkiyet ve varıllık</i>	305
XI. <i>Ün sevgisi</i>	311
XII. <i>Hayvanlarda kendini beğenmişlik ve alçakgönüllülük</i>	319

BÖLÜM II

SEVGİ VE NEFRET

I. <i>Sevgi ve nefretin nesnelere ve nedenleri</i>	323
II. <i>Bu dizgeyi doğrulayan deneyler</i>	326
III. <i>Güçlükler çözümlüyor</i>	340
IV. <i>Akrabaların sevgisi</i>	344
V. <i>Varsıllar ve güçlüler için saygımız</i>	349
VI. <i>İyilikseverlik ve öfke</i>	357
VII. <i>Şefkat</i>	359
VIII. <i>Garaz ve haset</i>	362
IX. <i>İyilikseverlik ve öfkenin şefkat ve garaz ile karışımı</i>	370
X. <i>Saygı ve küçümseme</i>	378
XI. <i>Sevgi tutkusunu, ya da eşyalar arası sevgi</i>	382
XII. <i>Hayvanların sevgi ve nefreti</i>	385

BÖLÜM III

İSTENÇ VE DOĞRUDAN TUTKULAR

I. <i>Özgürlük ve zorunluk</i>	385
II. <i>Aynı konu sürüyor</i>	394
III. <i>İstencin etkileyici güdülleri</i>	399
IV. <i>Şiddetli tutkuların nedenleri</i>	405
V. <i>Alışkanlığın etkileri</i>	408

- VI. Of the influence of the imagination on the passions
- VII. Of contiguity and distance in space and time
- VIII. The same subject continu'd
- IX. Of the direct passions
- X. Of curiosity, or the love of truth

BOOK III
OF MORALS

PART I

OF VIRTUE AND VICE IN GENERAL

- I. Moral distinctions not deriv'd from reason
- II. Moral distinctions deriv'd from a moral sense

PART II

OF JUSTICE AND INJUSTICE

- I. Justice, whether a natural or artificial virtue
- II. Of the origin of justice and property
- III. Of the rules that determine property
- IV. Of the transference of property by consent
- V. Of the obligation of promises
- VI. Some farther reflections concerning justice and injustice
- VII. Of the origin of government
- VIII. Of the source of allegiance
- IX. Of the measures of allegiance
- X. Of the objects of allegiance
- XI. Of the laws of nations
- XII. Of chastity and modesty

PART III

OF THE OTHER VIRTUES AND VICIES

- I. Of the origin of the natural virtues and vices
- II. Of greatness of mind
- III. Of goodness and benevolence
- IV. Of natural abilities
- V. Some farther reflections concerning the natural virtues
- VI. Conclusion of this book

APPENDIX

ABSTRACT OF THE TREATISE

VI. İncelemin tutkular üzerinde etkisi	410
VII. Bitişiklik, ve uzay ve zamanda uzaklık	412
VIII. Aynı konu sürüyor	415
IX. Doğrudan tutkular	422
X. Merak, ya da gerçeklik sevgisi	431

KİTAP III

AHLAK

BÖLÜM I

GENEL OLARAK ERDEM VE ERDEMSİZLİK

I. Ahlaksal Ayrımlar Ustan Türemez	439
II. Ahlaksal ayrımlar bir ahlaksal duygudan türer	453

BÖLÜM II

TÜRE VE TÜRESİZLİK

I. Türe, doğal mı yoksa yapay bir erdem mi?	459
II. Türe ve mülkiyetin kökeni	466
III. Mülkiyeti belirleyen kurallar	481
IV. Mülkiyetin onay yoluyla devri	494
V. Verilen sözlerin yükümlülüğü	496
VI. Türe ve türesizlik üzerine kimi daha öte düşünceler	505
VII. Hükümetin kökeni	512
VIII. Bağlılığın kaynağı	515
IX. Bağlılığın ölçüleri	525
X. Bağlılığın hedefleri	531
XI. Utusların yasaları	543
XII. İffet ve alçakgönüllülük	545

BÖLÜM III

BAŞKA ERDEMLER VE ERDEMSİZLİKLER

I. Doğal erdem ve erdemsizliklerin kökeni	550
II. Anlık büyüklüğü	566
III. İyilik ve iyilikseverlik	575
IV. Doğal yetenekler	579
V. Doğal erdemler üzerine kimi daha öte gözlemler	586
VI. Bu kitabın vargısı	590

EK	593
----	-----

İNSAN DOĞASI ÜZERİNE İNCELEME / ÖZET

ÖNSÖZ	611
-------	-----

KİTABIN ÖZETİ	613
---------------	-----

Çözümleme / Aziz Yardımlı 631

Sözlük 649

Dizin 651

DUYURU

Bu çalışmadaki tasarım Giriş'te yeterince açıklanmıştır. Okur yalnızca orada kendim için tasarlamış olduğum tüm konuların bu iki ciltte irdelenmediğine dikkat etmelidir. Anlak ve tutkular konuları kendi başlarına tam bir usamlama zinciri oluşturur; ve kamunun beğenisini sınamak için bu doğal bölümlenisten yararlanmayı istedim. Eğer başarıyla karşılaşılabilecek denli talihli isem, ahlak, politika ve eleştirinin incelenmesine geçeceğim; ve bunlar insan doğası üzerine bu İnceleme'yi tamamlayacaktır. Kamunun onayını emeklerimin en büyük ödülü olarak görüyorum; ama ne olursa olsun yargısını en iyi öğretmenin olarak görmeye kararlıyım.

ADVERTISEMENT

My design in the present work is sufficiently explain'd in the introduction. The reader must only observe, that all the subjects I have there plann'd out to my self, are not treated of in these two volumes. The subjects of the understanding and passions make a compleat chain of reasoning by themselves; and I was willing to take advantage of this natural division, in order to try the taste of the public. If I have the good fortune to meet with success, I shall proceed to the examination of morals, politics, and criticism; which will compleat this Treatise of human nature. The approbation of the public I consider as the greatest reward of my labours; but am determin'd to regard its judgement, whatever it be, as my best instruction.

A
T R E A T I S E
O F
Human Nature :
B E I N G
An ATTEMPT to introduce the ex-
perimental Method of Reasoning
I N T O
M O R A L S U B J E C T S .

*Rara temporum felicitas, ubi sentire, quæ velis ; & quæ
sentias, dicere licet.* TACIT.

V O L . I .
O F T H E
U N D E R S T A N D I N G .

L O N D O N :
Printed for JOHN NOON, at the *White-Hart*, near
Mercer's-Chapel, in *Cheapside*.

M D C C X X X I X .

NOTHING is more usual and more natural for those, who pretend to discover any thing new to the world in philosophy and the sciences, than to insinuate the praises of their own systems, by decrying all those, which have been advanced before them. And indeed were they content with lamenting that ignorance, which we still lie under in the most important questions, that can come before the tribunal of human reason, there are few, who have an acquaintance with the sciences, that would not readily agree with them. 'Tis easy for one of judgment and learning, to perceive the weak foundation even of those systems, which have obtained the greatest credit, and have carried their pretensions highest to accurate and profound reasoning. Principles taken upon trust, consequences lamely deduced from them, want of coherence in the parts, and of evidence in the whole, these are every where to be met with in the systems of the most eminent philosophers, and seem to have drawn disgrace upon philosophy itself.

Nor is there requir'd such profound knowledge to discover the present imperfect condition of the sciences, but even the rabble without doors may judge from the noise and clamour, which they hear, that all goes not well within. There is nothing which is not the subject of debate, and in which men of learning are not of contrary opinions. The most trivial question escapes not our controversies, and in the most momentous we are not able to give any certain decision. Disputes are multiplied, as if every thing was uncertain; and these disputes are managed with the greatest warmth, as if every thing was certain. Amidst all this bustle 'tis not reason, which carries the prize, but eloquence; and no man needs ever despair of gaining proselytes to the most extravagant hypothesis, who has art enough to represent it in any fa-

FELSEFENİN ve bilimlerin dünyasında yeni herhangi birşey bulduğunu ileri sürenler için hiçbirşey kendi dizgelerinin övgüye değer olduğunu anırtmaktan ve bunu onları öncelemiş olan tüm başkalarını kötüleyerek yapmaktan daha olağan ve daha doğal değildir. Ve gerçekten de eğer henüz insan usunun mahkemesi önüne gelebilecek en önemli sorular konusunda altında yattığımız o bilgisizlikten yakınmakla yetinmiş olsalardı, bilimler ile belli bir tanışıklığı olup ta onlarla kolayca anlaşmayacak çok az kimse olurdu. Belli bir yargı yeteneği ve bilgisi olan biri için en büyük güvenilirliği kazanmış ve savlarını en yükseğe, doğru ve derin uslamlamaya dek götürmüş olan o dizgelerin bile zayıf temellerini algılamak kolaydır. Güven üzerine kabul edilen ilkeler ve onlardan zayıf olarak çıkarılan sonuçlar parçalarda tutarlıktan ve bütünde açıklıktan yoksundur; bunlarla en seçkin felsefecilerin dizgelerinde karşılaşılır, ve felsefenin kendisinin gözden düşmesine neden olmuş görünürler.

Ne de bilimlerin şimdi içinde oldukları durumun eksiksiz olmadığını görmek için öyle derin bir bilgi düzeyi gerekir; ama giderek kapıların dışındaki ayaktakımı bile işittiği gürültü patırtıdan içerde herşeyin çok iyi gitmediği vargısını çıkarabilir. Tartışma konusu olmayan ve haklarında ilim adamlarının aykırı görüşler taşımadıkları hiçbirşey yoktur. En önemsiz soru çekişmelerimizden kaçamaz, ve en önemlilerinde herhangi bir pekin karar vermeyi başaramayız. Sanki herşey belirsizmiş gibi tartışmalar çoğaltılır; ve sanki herşey pekinmiş gibi bu tartışmalar en ateşli duygularla yürütülür. Tüm bu telaşın ortasında ödülü kazanan us değil güzel konuşma yeteneğidir; ve kendi önsavını seven herhangi bir renkte sunabilecek denli becerikli olanların en aşırı önsava adam kazanma

konusunda umutsuzluğa kapılmaları gerekmez. Utku eline kılıç ve mızrak verilen silahlı adamlar tarafından değil, ama ordunun trampetçileri, davulcuları ve müzisyenleri tarafından kazanılır.

Benim görüşüme göre, bilgin olduklarını ileri süren ve yazın alanının başka her bölümüne hak ettiği değeri biçmeyi bilenler arasında bile, her tür metafiziksel uslamlamaya karşı ortak önyargı bu nedenle doğar. Bu kişiler metafiziksel uslamlamalar ile herhangi bir tikel bilim dalı üzerine uslamlamaları değil, ama herhangi bir yolda soyut olan ve kavranmaları belli bir dikkati gerektiren her tür uslamlamayı anlarlar. Böyle araştırmalarda çabalarımız öylesine sık boşa çıkar ki, genellikle onları hiç duraksamadan reddederiz, ve sonsuza dek yanılgılara ve aldanmacalara kurban olmak zorunda isek, bunların en azından doğal ve eğlendirici olmaları gerektiğine karar veririz. Ve gerçekten de metafiziğe karşı bu isteksizliği büyük bir tembellik derecesinin eşliğindeki en kararlı kuşkuculuktan başka hiçbirşey aklayamaz. Çünkü eğer gerçeklik ne olursa olsun insan yeteneğinin erişebileceği birşey ise, açıktır ki çok derin ve bulanık bir yerde yatıyor olmalıdır; ve en büyük dehalar en büyük sıkıntılara karşın başarısızlığa uğramışken, ona sıkıntı çekmeksizin ulaşacağımızı ummak hiç kuşkusuz büyük bir kibir ve haddini bilmezlik sayılmalıdır. Açımlayacağım felsefede böyle bir üstünlüğü ileri sürmüyorum, ve eğer çok kolay ve açık olmuş olsaydı, bunu ona karşı büyük bir haddini bilmezlik olarak görürdüm.

Açıktır ki tüm bilimlerin insan doğası ile önemli ya da önemsiz bir ilişkileri vardır; ve bunlardan herhangi biri ondan ne denli uzaklaşıyor görünürse görünsün, gene de şu ya da bu geçit yoluyla ona geri dönerler. Giderek *Matematik*, *Doğal Felsefe* ve *Doğal Din* bile, belli bir ölçüde İNSAN bilimine bağımlıdır; çünkü insanların bilgi erimleri altında yatar ve onların güçleri ve yetileri tarafından yargılanırlar. Eğer insan anlayışının düzeyi ve kuvveti ile tam olarak tanışık olsaydık, ve kullandığımız düşüncelerin ve uslamlamalarımızda yerine getirdiğimiz işlemlerin doğasını açıklayabilseydik bu bilimlerde ortaya nasıl değişimler ve gelişimler çıkarabilecek olduğumuzu söylemek olanaksızdır. Ve bu gelişmeler özellikle doğal din alanında umut edilecektir, çünkü bu

vourable colours. The victory is not gained by the men at arms, who manage the pike and the sword; but by the trumpeters, drummers, and musicians of the army.

From hence in my opinion arises that common prejudice against metaphysical reasonings of all kinds, even amongst those, who profess themselves scholars, and have a just value for every other part of literature. By metaphysical reasonings, they do not understand those on any particular branch of science, but every kind of argument, which is any way abstruse, and requires some attention to be comprehended. We have so often lost our labour in such researches, that we commonly reject them without hesitation, and resolve, if we must for ever be a prey to errors and delusions, that they shall at least be natural and entertaining. And indeed nothing but the most determined scepticism, along with a great degree of indolence, can justify this aversion to metaphysics. For if truth be at all within the reach of human capacity, 'tis certain it must lie very deep and abstruse; and to hope we shall arrive at it without pains, while the greatest geniuses have failed with the utmost pains, must certainly be esteemed sufficiently vain and presumptuous. I pretend to no such advantage in the philosophy I am going to unfold, and would esteem it a strong presumption against it, were it so very easy and obvious.

'Tis evident, that all the sciences have a relation, greater or less, to human nature; and that however wide any of them may seem to run from it, they still return back by one passage or another. Even *Mathematics*, *Natural Philosophy*, and *Natural Religion*, are in some measure dependent on the science of MAN; since they lie under the cognizance of men, and are judged of by their powers and faculties. 'Tis impossible to tell what changes and improvements we might make in these sciences were we thoroughly acquainted with the extent and force of human understanding; and cou'd explain the nature of the ideas we employ, and of the operations we perform in our reasonings. And these improvements are the more

to be hoped for in natural religion, as it is not content with instructing us in the nature of superior powers, but carries its views farther, to their disposition towards us, and our duties towards them; and consequently we ourselves are not only the beings, that reason, but also one of the objects, concerning which we reason.

If therefore the sciences of Mathematics, Natural Philosophy, and Natural Religion, have such a dependence on the knowledge of man, what may be expected in the other sciences, whose connexion with human nature is more close and intimate? The sole end of logic is to explain the principles and operations of our reasoning faculty, and the nature of our ideas: morals and criticism regard our tastes and sentiments: and politics consider men as united in society, and dependent on each other. In these four sciences of Logic, Morals, Criticism, and Politics, is comprehended almost every thing, which it can any way import us to be acquainted with, or which can tend either to the improvement or ornament of the human mind.

Here then is the only expedient, from which we can hope for success in our philosophical researches, to leave the tedious lingering method, which we have hitherto followed, and instead of taking now and then a castle or village on the frontier, to march up directly to the capital or center of these sciences, to human nature itself; which being once masters of, we may every where else hope for an easy victory. From this station we may extend our conquests over all those sciences, which more intimately concern human life, and may afterwards proceed at leisure to discover more fully those, which are the objects of pure curiosity. There is no question of importance, whose decision is not compriz'd in the science of man; and there is none, which can be decided with any certainty, before we become acquainted with that science. In pretending therefore to explain the principles of human nature, we in effect propose a compleat system of the sciences, built on a foundation almost entirely new, and the only one upon which they can stand with any security.

And as the science of man is the only solid foundation for the other sciences, so the only solid founda-

bizi üstün güçlerin doğası konusunda bilgilen-dirmek ile yetinmez, ama görüşlerini daha da öteye, onların bize karşı eğilimlerine ve bizim onlara karşı ödevlerimize dek götürür; ve dolayısıyla biz kendimiz yalnızca uslamamada bulunan varlıklar olmakla kalmayız, ama ayrıca hakkında uslamamada bulunduğumuz nesnelere arasında da bulunuruz.

Öyleyse eğer Matematik, Doğal Felsefe ve Doğal Dinin insanın bilgisine böyle bir bağımlılığı varsa, insan doğası ile bağıntıları daha yakın ve daha sıkı olan başka bilimlerde neler beklenebilir? Mantığın biricik ereği usamlama yetimizin ilke ve işlemlerini ve düşüncelerimizin doğasını açıklamaktır; ahlak ve [estetik] eleştiri beğeni ve hislerimizi ilgilendirir: ve politika insanları toplumda birleşmiş ve birbirlerine bağımlı olarak görür. Bu dört bilimde, Mantık, Ahlak, Eleştiri ve Politikada bizi herhangi bir yolda kendisi ile tanışıklık kuracağımız denli ilgilendiren ya da insan anlığının gelişimine ya da süslenmesine katkıda bulunabilecek hemen hemen herşey kapsanır.

O zaman bizi felsefi araştırmalarımızda başarı için umutlandırabilecek ve şimdiye dek izlediğimiz gevşek yöntemi bırakarak cephedeki bir kaleyi ya da köyü ele geçirmektense dosdoğru bu bilimlerin başkentine ya da özeğine, insan doğasının kendisine yürümemizi sağlayacak biricik çare budur; ve bir kez onun efendileri olur olmaz, başka her yerde kolayca utku kazanmayı umabiliriz. Bu konumdan fetihlerimizi insan yaşamını daha yakından ilgilendiren tüm o bilimlere genişletebilir ve daha sonra yavaş yavaş yalnızca merak nesnelere olanları daha tam olarak keşfetmeye ilerleyebiliriz. Kararı insan biliminde kapsanmamış olan önemli hiçbir soru yoktur; ve o bilimle tanışıklık kurmadan önce herhangi bir pekinlik ile bir karara bağlanabilecek hiçbir soru yoktur. Öyleyse insan doğasının ilkelerini açıklamayı öne sürerken, sonuçta bilimlerin tam bir dizgesini öneriyoruz ki, hemen hemen bütünüyle yeni ve üzerinde herhangi bir güvenle durabilecekleri bir temel üzerinde kurulacaktır.

Ve insan bilimi öteki bilimler için biricik sağlam temel olduğu için, bu bilimin kendisine verilebileceği biricik sağlam temel de deneyim

ve gözlem üzerine kurulmalıdır. Deneysel felsefenin ahlaksal konulara uygulanmasının doğal felsefeye uygulanmasından bütün bir yüzyıldan daha uzun bir süre sonra geldiğini düşünmek şartırcı olmamalıdır; çünkü gerçekte bu bilimlerin ilk doğuşları arasında da yaklaşık olarak aynı zaman aralığının olduğunu, ve THALES'ten SOKRATES'e geçen zaman aralığının hemen hemen LORD BACON'ım¹ ile İngiltere'deki kimi geç felsefeciler arasındaki süreye eşit olduğunu buluruz—felsefeciler ki insan bilimini yeni bir temel üzerinde kurmaya başlamış ve kamunun dikkatini çekerek merakını uyandırmışlardır. Böylece başka uluslar bizimle şürde nasıl yarışılırsa yarışınlar, ve kimi başka hoş sanatlarda bizi nasıl geçerlerse geçsinler, doğrudur ki us ve felsefede gelişmeler ancak bir hoşgörü ve özgürlük ülkesinde varolabilirler.

Ne de insan bilimindeki bu son gelişmenin kendi ülkemize doğal felsefedeki gelişmeden daha az onur getireceğini düşünmek gerekir; tersine, onu bu bilimin daha büyük öneminden ve böyle bir reformasyon açısından getirdiği zorunluktan ötürü büyük bir şeref olarak görmemiz gerekir. Çünkü anlığın özü bizim için dışsal cisimlerin özü ile eşit ölçüde bilinmez olunca, onun güç ve niteliklerinin herhangi bir kavramını oluşturmanın da dikkatli ve sağın deneylerden ve onun değişik koşul ve durumlarından doğan tikel etkilerin gözleminden olmanın dışında eşit ölçüde olanaksız olması gerektiği bana açık görünüyor. Ve gerçi deneylerimizi en sonuna dek izleyerek ve tüm etkileri en yalın ve en az sayıda nedenlerden açıklayarak tüm ilkelerimizi olanaklı olduğu ölçüde evrensel kılmaya çabalamamız gerekse de, gene de açıktır ki deneyimin ötesine geçemeyiz; ve insan doğasının enson kökensel niteliklerini keşfettiğini ileri süren herhangi bir önsavın ilkin haddini bilmez ve kuruntulu olarak yadsınması gerekir.

Kendini öylesine içtenlikle ruhun enson ilkelere açıklamaya veren bir felsefecinin kendini açıklamayı ileri sürdüğü insan doğasının tam o biliminde ya da insan anlığı için doğallıkla doyurucu olanı bilmenin kendisinde büyük

tion we can give to this science itself must be laid on experience and observation. 'Tis no astonishing reflection to consider, that the application of experimental philosophy to moral subjects should come after that to natural at the distance of above a whole century; since we find in fact, that there was about the same interval betwixt the origins of these sciences; and that reckoning from THALES to SOCRATES, the space of time is nearly equal to that betwixt my LORD BACON¹ and some late philosophers in England, who have begun to put the science of man on a new footing, and have engaged the attention, and excited the curiosity of the public. So true it is, that however other nations may rival us in poetry, and excel us in some other agreeable arts, the improvements in reason and philosophy can only be owing to a land of toleration and of liberty.

Nor ought we to think, that this latter improvement in the science of man will do less honour to our native country than the former in natural philosophy, but ought rather to esteem it a greater glory, upon account of the greater importance of that science, as well as the necessity it lay under of such a reformation. For to me it seems evident, that the essence of the mind being equally unknown to us with that of external bodies, it must be equally impossible to form any notion of its powers and qualities otherwise than from careful and exact experiments, and the observation of those particular effects, which result from its different circumstances and situations. And tho' we must endeavour to render all our principles as universal as possible, by tracing up our experiments to the utmost, and explaining all effects from the simplest and fewest causes, 'tis still certain we cannot go beyond experience; and any hypothesis, that pretends to discover the ultimate original qualities of human nature, ought at first to be rejected as presumptuous and chimerical.

I do not think a philosopher, who would apply himself so earnestly to the explaining the ultimate principles of the soul, would show himself a great master in that very science of human nature, which he pretends to explain, or very knowing in what is naturally satisfactory to the mind of man. For nothing is more certain, than that

¹Mr. Locke, my Lord Shaftsbury, Dr. Mandieville, Mr. Hutchison, Dr. Butler, &c.

despair has almost the same effect upon us with enjoyment, and that we are no sooner acquainted with the impossibility of satisfying any desire, than the desire itself vanishes. When we see, that we have arrived at the utmost extent of human reason, we sit down contented; tho' we be perfectly satisfied in the main of our ignorance, and perceive that we can give no reason for our most general and most refined principles, beside our experience of their reality; which is the reason of the mere vulgar, and what it required no study at first to have discovered for the most particular and most extraordinary phaenomenon. And as this impossibility of making any farther progress is enough to satisfy the reader, so the writer may derive a more delicate satisfaction from the free confession of his ignorance, and from his prudence in avoiding that error, into which so many have fallen, of imposing their conjectures and hypotheses on the world for the most certain principles. When this mutual contentment and satisfaction can be obtained betwixt the master and scholar, I know not what more we can require of our philosophy.

But if this impossibility of explaining ultimate principles should be esteemed a defect in the science of man, I will venture to affirm, that 'tis a defect common to it with all the sciences, and all the arts, in which we can employ ourselves, whether they be such as are cultivated in the schools of the philosophers, or practised in the shops of the meanest artizans. None of them can go beyond experience, or establish any principles which are not founded on that authority. Moral philosophy has, indeed, this peculiar disadvantage, which is not found in natural, that in collecting its experiments, it cannot make them purposely, with premeditation, and after such a manner as to satisfy itself concerning every particular difficulty which may arise. When I am at a loss to know the effects of one body upon another in any situation, I need only put them in that situation, and observe what results from it. But should I endeavour to clear up after the same manner any doubt in moral philosophy, by placing myself in the same case with that which I consider, 'tis evident this reflection and premeditation would so

bir usta olarak gösterebileceğini sanmıyorum. Çünkü hiçbirşey umutsuzluğun üzerimizde haz ile hemen hemen aynı etkiyi yaratmasından ve herhangi bir isteği doyurmanın olanaksızlığı ile karşılaşır karşılaşmaz isteğin kendisinin yitmesinden daha açık değildir. İnsan usunun en son düzeyine vardığımızı gördüğümüz zaman, hoşnutluk içinde oturup kalırız; üstelik bilgisizliğimizin deryasında eksiksiz olarak doyum bulsak da, ve en genel ve en incelenmiş ilkelerimiz için olgusalıkları üzerine deneyimizden başka hiçbir neden veremeyeceğimizi algılasak da; ki sıradan insanın en tikel ve en olağandışı fenomen için nedeni, ve keşfedilmesi ilkin hiçbir incelemeyi gerektirmeyen şey budur. Ve daha öte herhangi bir ilerleme yapmanın bu olanaksızlığı okuyucuyu doyurmak için yeterli olduğu için, yazar bilgisizliğini özgürce itiraf etmekten, ve içine birçoklarının düştüğü yanılgıya, kendi tahminlerini ve önsavlarını dünyaya en pekin ilkeler olarak dayatma yanılgısına düşmekten kaçınmadaki sağgörüünden daha ince bir doyum elde edebilir. Usta ve bilgin arasında bu karşılıklı hoşnutluk ve doyum elde edilebildiği zaman, felsefemizden daha öte ne isteyebileceğimizi bilmiyorum.

Ama eğer enson ilkeleri açıklamanın bu olanaksızlığı insan biliminde bir eksiklik olarak görülecekse, bunun onun ister felsefecilerin okullarında geliştirilmiş isterse en bayağı zanaatçıların dükkanlarında uygulanmış olsunlar tüm bilimler ve tüm sanatlar ile ortaklaşa taşıdığı bir eksiklik olduğunu ileri sürmeyi göze alacağım. Bunların hiç biri deneyimin ötesine geçemez, ne de o [deneyim] yetke üzerine kurulu olmayan herhangi bir ilke saptayabilir. Ahlak felsefesi gerçekten de doğal felsefede bulunmayan öyle bir eksiklik gösterir ki, deneylerini toplarken onları önceden tasarlayıp doğabilecek her tikel güçlük açısından kendini doyuracak bir yolda amaçlı kılamaz. Herhangi bir durumda bir cismin bir başkası üzerindeki etkilerini bilme konusunda bir güçlüğe düştüğüm zaman, yalnızca onları yeniden o duruma koymam ve ondan doğan sonuçları gözlemem gerekir. Ama ahlak felsefesinde herhangi bir kuşkuyu kendimi irdelediğim durumla aynı duruma koyarak aynı yolda çözmeye çalışmalı isem, açıktır ki bu üzerine düşünme ve önceden tasarlama işi doğal ilkelerimin işlemini

öylesine bozacaktır ki, fenomenen herhangi bir doğru varğı çıkarmak kaçınılmaz olarak olanaksız olacaktır. Öyleyse bu bilimde deneylerimizi insan yaşamının dikkatli bir gözleminden bulup çıkarmamız ve onları dünyanın olağan gidişinde, insanların birlikte davranışlarında, ilişkilerinde ve hazlarında gördükleri gibi almamız gerekir. Bu tür deneylerin özenli olarak toplandıkları ve karşılaştırıldıkları yerde üzerlerine bir bilim kurmayı umabiliriz ki, başka herhangi bir insan kavrayışı ile karşılaştırıldığında pekinlikte daha aşağı olmayacak ve yararlıkta çok daha üstün olacaktır.

disturb the operation of my natural principles, as must render it impossible to form any just conclusion from the phaenomenon. We must therefore glean up our experiments in this science from a cautious observation of human life, and take them as they appear in the common course of the world, by men's behaviour in company, in affairs, and in their pleasures. Where experiments of this kind are judiciously collected and compared, we may hope to establish on them a science, which will not be inferior in certainty, and will be much superior in utility to any other of human comprehension.

A TREATISE
OF HUMAN NATURE

BOOK I
OF THE UNDERSTANDING.

PART I
OF IDEAS; THEIR ORIGIN,
COMPOSITION, ABSTRACTION,
CONNEXION &c.

SECTION I
Of the Origin of our Ideas

ALL the perceptions of the human mind resolve themselves into two distinct kinds, which I shall call IMPRESSIONS and IDEAS. The difference betwixt these consists in the degrees of force and liveliness, with which they strike upon the mind, and make their way into our thought or consciousness. Those perceptions, which enter with most force and violence, we may name *impressions*; and under this name I comprehend all our sensations, passions and emotions, as they make their first appearance in the soul. By *ideas* I mean the faint images of these in thinking and reasoning; such as, for instance, are all the perceptions excited by the present discourse, excepting only, those which arise from the sight and touch, and excepting the immediate pleasure or uneasiness it may occasion. I believe it will not be very necessary to employ many words in explaining this distinction. Every one of himself will readily perceive the difference betwixt feeling and thinking. The common degrees of these are easily distinguished; tho' it is not impossible but in particular instances they may very near approach to each other. Thus in sleep, in a fever, in madness, or in any very violent emotions of soul, our ideas may approach to our impressions: As on the other hand it sometimes happens, that our impressions are so faint and low, that

İNSAN DOĞASI ÜZERİNE
BİR İNCELEME

KİTAP I
ANLAK ÜZERİNE

BÖLÜM I
DÜŞÜNCELER, KÖKENLERİ, BİLEŞİMLERİ
BAĞINTILARI, SOYUTLAMALARI VB.

KESİM I
Düşüncelerimizin Kökeni Üzerine

İNSAN anlığının tüm algıları kendilerini İZLENİMLER ve DÜŞÜNCELER olarak adlandıracığımız iki ayrı türe çözerler. Bunların aralarındaki ayırım anlığa ulaşmalarını ve düşünme yetimimize ya da bilincimize doğru ilerlemelerini sağlayan kuvvet ve dirilik derecesinden oluşur. En büyük kuvvet ve yeğinlik ile giren algıları *izlenimler* olarak adlandırabiliriz; ve ruhta kendilerini ilk kez gösteren tüm duyum, tutku ve duygularımızı bu ad altına alıyorum. *Düşünceler* ile bunların düşünmedeki ve uslamamadaki zayıf imgelelerini demek istiyorum; örneğin bu söylemin yarattığı algıların tümü de böyledir, yalnızca görme ve dokunmadan doğanlar dışında, ve yol açabileceği doğrudan haz ya da rahatsızlık dışında. Bu ayrımı açıklamada sözü uzatmanın çok zorunlu olmayacağına inanıyorum. Herkes kendiliğinden duygu ve düşünce arasındaki ayrımı kolayca algılayacaktır. Bunların sıradan dereceleri kolayca ayırılmaz; ama tikel durumlarda birbirlerine çok yaklaşmaları olanaksız değildir. Böylece örneğin uykuda, ateşte, delilikte, ya da ruhun çok yeğin heyecanları durumunda düşüncelerimiz izlenimlerimize yaklaşabilirler: Öte yandan kimi zaman olduğu gibi izlenimlerimiz öylesine zayıf ve düşüktür ki, onları düşüncelerimizden ayırdedemeyiz.

Ama birkaç durumdaki bu yakın andırırma karşın, genel olarak öylesine ayırdırlar ki, hiç kimse onları ayrı ayrı başlıklar altına getirmede ve ayırımı belirtmek için her birine özel bir ad vermede hiçbir duraksama gösteremez.¹

Algılarımızın bir başka bölünüşü daha vardır ki gözlenmesi uygun olacaktır, ve hem izlenimlerimize hem de düşüncelerimize dek genişler. Bu YALIN ve KARMAŞIK olarak bölünmedir. Yalın algılar ya da izlenimler ve düşünceler ne ayırım ne de ayırılma kabul eden türdedir. Karmaşık olanlar ise bunların aykırısıdır, ve bölümlere ayırdedilebilirler. Tikel bir renk, tat ve kokunun tümünün de bu elmada birleşmiş nitelikler olmalarına karşın, aynı olmadıklarını, ama en azından birbirlerinden ayırdedilebilir olduklarını algılamak kolaydır.

Bu bölümlmeler yoluyla nesnelere bir düzen ve düzenleme verdikten sonra, şimdi daha büyük bir doğrulukla nitelik ve ilişkilerini irdelemeye geçebiliriz. Gözüme çarpan ilk durum izlenim ve düşüncelerimiz arasında kuvvet ve dirilik dereceleri dışında başka her bakımdan yer alan büyük andırırma. Biri bir bakıma ötekinin yansıması olarak görünür; öyle ki, anlığın tüm algıları çiftedir, ve hem izlenimler hem de düşünceler olarak görünürler. Gözümü kapayıp odamı düşündüğüm zaman, oluşturduğum düşünceler duyumsadığım izlenimlerin sağın temsilleridirler; ne de birinin ötekinde bulunmayacak herhangi bir durumu vardır. Öteki algılarım üzerinden geçerken, yine aynı andırırma ve temsili bulurum. Düşünceler ve izlenimler her zaman birbirlerine karşılık düşüyor görünürler. Bu durum bana dikkate değer gibi görünür, ve bir an dikkatimi yakalar.

Daha doğru bir inceleme üzerine ilk görüş tarafımdan çok fazla uzağa sürüklenmiş oldu-

we cannot distinguish them from our ideas. But notwithstanding this near resemblance in a few instances, they are in general so very different, that none can make a scruple to rank them under distinct heads, and assign to each a peculiar name to mark the difference.¹

There is another division of our perceptions, which it will be convenient to observe, and which extends itself both to our impressions and ideas. This division is into SIMPLE and COMPLEX. Simple perceptions or impressions and ideas are such as admit of no distinction nor separation. The complex are the contrary to these, and may be distinguished into parts. Tho' a particular colour, taste, and smell are qualities all united together in this apple, 'tis easy to perceive they are not the same, but are at least distinguishable from each other.

Having by these divisions given an order and arrangement to our objects, we may now apply ourselves to consider with the more accuracy their qualities and relations. The first circumstance, that strikes my eye, is the great resemblance betwixt our impressions and ideas in every other particular, except their degree of force and vivacity. The one seem to be in a manner the reflexion of the other; so that all the perceptions of the mind are double, and appear both as impressions and ideas. When I shut my eyes and think of my chamber the ideas I form are exact representations of the impressions I felt; nor is there any circumstance of the one, which is not to be found in the other. In running over my other perceptions, I find still the same resemblance and representation. Ideas and impressions appear always to correspond to each other. This circumstance seems to me remarkable, and engages my attention for a moment.

Upon a more accurate survey I find I have been carried away too far

¹Burada bu *izlenim* ve *düşünce* terimlerini alışıldık olan-dan ayrı bir anlamda kullanıyor ve bana bu özgürlüğün verileceğini umuyorum. Belki de 'düşünce' sözcüğünün kökensel anlamına geri döndürmem daha doğru olacaktır—bir anlam ki, ondan onu tüm algılarımızın yerine geçiren Mr. Locke tarafından sapıtılmıştı. 'İzlenim' terimi ile diri algılarımızın ruhta üretiliş yolunu değil ama yalnızca algıların kendilerini anlattığım anlaşılmalıdır; bunlar için ister *İngilizce*'de isterse bildiğim başka herhangi bir dilde olsun hiçbir özel ad yoktur.

¹I here make use of these terms, *impression* and *idea*, in a sense different from what is usual, and I hope this liberty will be allowed me. Perhaps I rather restore the word, *idea*, to its original sense, from which Mr. Locke had perverted it, in making it stand for all our perceptions. By the term of *impression* I would not be understood to express the manner, in which our lively perceptions are produced in the soul, but merely the perceptions themselves; for which there is no particular name either in the English or any other language, that I know of.

by the first appearance, and that I must make use of the distinction of perceptions into *simple and complex*, to limit this general decision, that *all our ideas and impressions are resembling*. I observe, that many of our *complex ideas* never had impressions, that corresponded to them, and that many of our *complex impressions* never are exactly copied in ideas. I can imagine to myself such a city as the *New Jerusalem*, whose pavement is gold and walls are rubies, tho' I never saw any such. I have seen *Paris*; but shall I affirm I can form such an idea of that city, as will perfectly represent all its streets and houses in their real and just proportions?

I perceive, therefore, that tho' there is in general a great resemblance betwixt our *complex impressions* and ideas, yet the rule is not universally true, that they are exact copies of each other. We may next consider how the case stands with our *simple perceptions*. After the most accurate examination, of which I am capable, I venture to affirm, that the rule here holds without any exception, and that every *simple idea* has a *simple impression*, which resembles it; and every *simple impression* a *correspondent idea*. That idea of red, which we form in the dark, and that impression, which strikes our eyes in sunshine, differ only in degree, not in nature. That the case is the same with all our *simple impressions* and ideas, 'tis impossible to prove by a particular enumeration of them. Every one may satisfy himself in this point by running over as many as he pleases. But if any one should deny this universal resemblance, I know no way of convincing him, but by desiring him to shew a *simple impression*, that has not a *correspondent idea*, or a *simple idea*, that has not a *correspondent impression*. If he does not answer this challenge, as 'tis certain he cannot, we may from his silence and our own observation establish our conclusion.

Thus we find, that all *simple ideas* and *impressions* resemble each other; and as the *complex* are formed from them, we may affirm in general, that these two species of perception are exactly *correspondent*. Having discover'd this relation, which requires no farther

ğumu, ve tüm düşünce ve izlenimlerimiz andırımıdır biçimindeki bu genel kararı sınırlamak için algıların *yalın ve karmaşık* olarak ayrılmasından yararlanmak zorunda olduğumu bulurum. *Karmaşık düşüncelerimizden* birçoğunun hiçbir zaman onlara karşılık düşen izlenimleri olmadığını, ve *karmaşık izlenimlerimizden* birçoğunun hiçbir zaman düşüncelerde tam olarak eşlenmediklerini görürüm. Kendim için kaldırımları altından ve duvarları yakuttan *Yeni Kudüs* diye bir kent imgeleyebilirim, üstelik böyle birşeyi hiç görmemiş olsam da. *Paris*'i gördüm; ama bu kentün tüm cadde ve evlerini eksiksiz olarak gerçek ve doğru orantılarında temsil edecek bir düşüncesini oluşturabileceğimi ileri sürecek miyim?

Öyleyse genel olarak *karmaşık izlenimlerimiz* ve *düşüncelerimiz* arasında büyük bir andırım olduğunu algılasam da, gene de bunların birbirlerinin sağın eşlemleri olduğu kuralı evrensel olarak doğru değildir. Bundan sonra durumun *yalın algılarımız* açısından nasıl olduğunu irdeleyebiliriz. Yetenekli olduğum en doğru yoklamadan sonra kuralın burada hiçbir kuraldışı olmaksızın geçerli olduğunu, ve her *yalın düşüncenin* onu andıran *yalın bir izlenimi*, ve her *yalın izlenimin* karşılık düşen bir *düşüncesi* olduğunu ileri sürmeyi göze alıyorum. Karanlıkta oluşturduğumuz o kırmızı düşüncesi ve gözümüze gün ışığında çarpan o izlenim yalnızca derecede ayrılırlar, doğada değil. Durumun tüm *yalın izlenim* ve *düşüncelerimiz* için aynı olduğunu bunların tikel bir sıralaması yoluyla tanıtlamak olanaksızdır. Bu noktada herkes dilediği denli örnek üzerinden geçerek doyum bulabilir. Ama eğer biri bu evrensel andırımı yadsıyacak olursa, onu andırmak için bildiğim tek yol ondan karşılık düşen bir düşüncesi olmayan bir *yalın izlenim*, ya da karşılık düşen bir *izlenimi* olmayan bir *yalın düşünce* göstermesini istemek olacaktır. Eğer bu meydan okumaya yanıt vermezse, ki hiç kuşkusuz veremeyecektir, sessizliğinden ve kendi gözlemimizden çıkararak vargımızı doğrulayabiliriz.

Böylece buluruz ki tüm *yalın düşünceler* ve *izlenimler* birbirlerine andırımıdır; ve *karmaşıklar* onlardan oluştuğu için, genel olarak ileri sürebiliriz ki bu iki algı türü tam olarak karşılık düşerler. Daha öte bir yoklama gerektirmeyen bu ilişkiyi keşfettikten sonra, daha başka niteliklerini

bulup bulamayacağımı merak ediyorum. Varoluşları açısından nasıl durduklarını, ve izlenim ve düşüncelerin hangilerinin nedenler ve hangilerinin etkiler olduklarını irdeleyelim.

Bu sorunun tam irdelemesi bu incelemenin konusudur; ve buna göre burada şu tek genel önermeyi tanıtlamakla yetineceğiz: *Tüm yalın düşüncelerimiz ilk ortaya çıkışlarında onlara karşılık düşen ve sağın olarak temsil ettikleri yalın izlenimlerden tünerler.*

Bu önermeyi tanıtlamak için fenomenler ararken, yalnızca iki tür fenomen bulurum: ama her bir türde fenomenler apaçık, sayısız, ve belirleyicidir. İlkın daha önce ileri sürmüş olduğum şeyi, her yalın izlenimin karşılık düşen bir düşüncenin ve her yalın düşüncenin karşılık düşen bir izlenimin eşliğinde olduğu görüşünü yeniden gözden geçirerek pekinlik elde edeceğim. Andırımı algıların bu değişmez birlikteliklerinden hemen karşılık düşen izlenim ve düşüncelerimiz arasında büyük bir bağlantı olduğu ve birinin varoluşunun ötekinkini üzerinde önemli bir etkisi olduğu vargısını çıkarıyorum. Böyle değişmez bir birliktelik, böyle sonsuz bir sayıda örnek durumunda, hiçbir zaman şanstan doğamaz; ama açıkça izlenimlerin düşüncelere, ya da düşüncelerin izlenimlere bir bağımlılığını tanıtlar. Bu bağımlılığın hangi yanda yattığını bilebilmek için *ilk ortaya çıkışlarının* düzenini irdelediğimde, değişmez deneyim yoluyla yalın izlenimlerin her zaman kendi karşılık düşen düşüncelerinden önce geldiklerini, ama hiçbir zaman aykırı sıra içinde ortaya çıkmadıklarını bulurum. Bir çocuğa bir kırmızı ya da portakal, tatlı ya da acı düşüncesini vermek için nesnelere sunar, ya da başka bir deyişle ona bu izlenimleri iletirim; ama düşünceleri uyandırarak izlenimleri üretmeye çalışma gibi saçma bir yola başvurmam. Düşüncelerimiz görünüşleri üzerine karşılık düşen izlenimlerini üretmezler, ne de yalnızca onları düşünmekle herhangi bir rengi algılar ya da duyumun duyarız. Öte yandan ister anlığın isterse bedeninin olsun herhangi bir izleniminin sürekli olarak onu andıran ve yalnızca kuvvet ve dirilik derecelerinde ayrı olan bir düşünce tarafından izlendiğini buluruz. Andırımı algılarımızın değişmez birliktelikleri birincilerin ötekilerin nedenleri olduğunun

examination, I am curious to find some other of their qualities. Let us consider how they stand with regard to their existence, and which of the impressions and ideas are causes and which effects.

The full examination of this question is the subject of the present treatise; and therefore we shall here content ourselves with establishing one general proposition, *That all our simple ideas in their first appearance are deriv'd from simple impressions, which are correspondent to them, and which they exactly represent.*

In seeking for phaenomena to prove this proposition, I find only those of two kinds; but in each kind the phaenomena are obvious, numerous, and conclusive. I first make myself certain, by a new review, of what I have already asserted, that every simple impression is attended with a correspondent idea, and every simple idea with a correspondent impression. From this constant conjunction of resembling perceptions I immediately conclude, that there is a great connexion betwixt our correspondent impressions and ideas, and that the existence of the one has a considerable influence upon that of the other. Such a constant conjunction, in such an infinite number of instances, can never arise from chance; but clearly proves a dependence of the impressions on the ideas, or of the ideas on the impressions. That I may know on which side this dependence lies, I consider the order of their *first appearance* and find by constant experience, that the simple impression always take the precedence of their correspondent ideas, but never appear in the contrary order. To give a child an idea of scarlet or orange, of sweet or bitter, I present the objects, or in other words, convey to him these impressions; but proceed not so absurdly, as to endeavour to produce the impressions by exciting the ideas. Our ideas upon their appearance produce not their correspondent impressions, nor do we perceive any colour, or feel any sensation merely upon thinking of them. On the other hand we find, that any impressions either of the mind or body is constantly followed by an idea, which resembles it, and is only different in the degrees of force and liveliness. The constant conjunction of our resembling perceptions, is a convincing proof, that the one are the causes of the other;

and this priority of the impressions is an equal proof, that our impressions are the causes of our ideas, not our ideas of our impressions.

To confirm this I consider another plain and convincing phenomenon; which is, that wherever by any accident the faculties, which give rise to any impressions, are obstructed in their operations, as when one is born blind or deaf; not only the impressions are lost, but also their correspondent ideas; so that there never appear in the mind the least traces of either of them. Nor is this only true, where the organs of sensation are entirely destroy'd, but likewise where they have never been put in action to produce a particular impression. We cannot form to ourselves a just idea of the taste of a pine-apple, without having actually tasted it.

There is however one contradictory phenomenon, which may prove, that 'tis not absolutely impossible for ideas to go before their correspondent impressions. I believe it will readily be allow'd, that the several distinct ideas of colours, which enter by the eyes, or those of sounds, which are convey'd by the hearing, are really different from each other, tho' at the same time resembling. Now if this be true of different colours, it must be no less so of the different shades of the same colour, that each of them produces a distinct idea, independent of the rest. For if this shou'd be deny'd, 'this possible, by the continual gradation of shades, to run a colour insensibly into what is most remote from it; and if you will not allow any of the means to be different, you cannot without absurdity deny the extremes to be the same. Suppose therefore a person to have enjoyed his sight for thirty years, and to have become perfectly well acquainted with colours of all kinds, excepting one particular shade of blue, for instance, which it never has been his fortune to meet with. Let all the different shades of that colour, except that single one, be plac'd before him, descending gradually from the deepest to the lightest; 'tis plain, that he will perceive a blank, where that shade is wanting, and will be sensible, that there is a greater distance in that place betwixt the contiguous colours, than in any other. Now I ask,

inandırıcı bir tanıtıdır; ve izlenimlerin bu önsel-liği düşüncelerimizin izlenimlerimizin değil ama izlenimlerimizin düşüncelerimizin nedenleri olduğunu eşit bir tanıtıdır.

Bunu doğrulamak için bir başka açık ve inandırıcı fenomeni irdelerim; şöyle ki, nerede olursa olsun bir izlenim doğuran yetiler herhangi bir kaza yoluyla işlemlerinde engellendikleri, örneğin biri kör ya da sağır doğduğu zaman, yalnızca izlenimler değil ama bunların karşılık düşen düşünceleri de yiter; öyle ki hiçbir zaman anlıkta ikisinden hiç birinin en küçük izi bile ortaya çıkmaz. Ne de bu yalnızca duyum örgenlerinin bütünüyle yok edildiği yerde doğrudur; ama benzer olarak hiçbir zaman tikel bir izlenim üretmek üzere eyleme geçirilmedikleri yerde de görülür. Bir anasının tadının doğru bir düşüncesini onu edimsel olarak tatmaksızın oluşturamayız.

Bununla birlikte çelişkili bir fenomen vardır ki, düşüncelerin karşılık düşen izlenimlerinin önünde gitmelerinin saltık olarak olanaksız olmadığını tanımlayabilir. Kolaya kabul edileceğine inanıyorum ki, gözler yoluyla giren birçok ayrı renk düşüncesi, ya da işitme yoluyla iletilen ses düşünceleri gerçekte birbirlerinden ayırdılar, gerçi aynı zamanda andırımı olsalar da. Şimdi eğer bu değişik renkler açısından doğru ise, aynı rengin değişik tonları açısından da bunların her birinin geri kalanından bağımsız olarak ayrı bir düşünce ürettiği daha az doğru olmamalıdır. Çünkü eğer bu yadsınacak olursa, tonların sürekli derecelenişi yoluyla bir rengi duyumsanmaksızın ondan en uzak olana götürmek olanaklıdır; ve eğer ortadakilerden herhangi birini ayrı olarak kabul etmezseniz, saçmalamaksızın uçların aynı olduğunu yadsıyamazsınız. Buna göre bir kimse- nin otuz yıl boyunca görüş yetisinin olduğunu ve örneğin hiçbir zaman karşılaşma şansını bulamadığı tikel bir mavi tonu dışında her tür renk ile çok iyi tanışık olduğunu varsayalım. Bu rengin tüm değişik tonları, sözü edilen o biri dışında, en koyu olandan en açık olana doğru aşamalı olarak inen bir yolda önüne koyulsun; açıktır ki, o tonun eksik olduğu yerde bir boşluk algılayacak, ve o noktada bitişik renkler arasında başka herhangi bir yerde olduğundan daha büyük bir açıklık olduğunu duyumsayacaktır. Şimdi onun için kendi imgeleminden bu açığı kapamanın, ve ona hiç-